

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för socialt arbete
Examensarbete 15 hp, Termin 6
Vårterminen 2023

Socialarbetarens roll i att förhindra ungdomskriminalitet

En kvalitativ studie om hur socialarbetare kan stödja ungdomar som befinner sig i kriminalitet på vägen till ett bättre liv

The role of social workers in preventing youth crime.

A qualitative study on how social workers can support youths involved in criminal activities towards a better life on the path to a better life.

Handledare:
Simone Scarpa

Författare:
Syntiche Akanga

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka och få en djupare förståelse av vilken hjälp ungdomar som hamnar i kriminella kretsar får av socialarbetare. Studien bygger på kvalitativa intervjuer, där jag har intervjuat en familjebehandlare som arbetar på SIG, tre socialsekreterare hos polisen - varav två också var SIG-samordnare - samt en socialsekreterare vid stadsdelsförvaltningen. Genom intervjuerna har studien funnit att ungdomar som hamnar i kriminella kretsar har tillgång till mycket hjälp från socialtjänsten och socialarbetare. Det framkommer också att socialarbetare ofta upplever hinder i sitt arbete, såsom brist på resurser och tidsbegränsningar, vilket påverkar deras möjlighet att hjälpa ungdomarna på ett adekvat sätt. En annan utmaning är när föräldrar till dessa barn väljer att inte samarbeta med socialtjänsten genom att neka eller tacka nej till den hjälp som erbjuds. Trots detta identifierades vissa insatser som visade sig vara framgångsrika, såsom att arbeta med familjen som helhet och att bygga upp förtroende och relationer med ungdomarna. Studiens resultat föreslår att det behövs ytterligare forskning för att utveckla och förbättra insatserna för ungdomar som hamnar i kriminella kretsar. Dessutom krävs det en större satsning på resurser och samarbete mellan olika aktörer inom socialtjänsten.

Nyckelord: Risk factors for youth delinquency, Prevention of youth delinquency, Ungdomskriminalitet, Kriminalitet bland ungdomar, Ungdomsbrottslighet, Ungdomsrelaterad brottslighet, Kriminalitet och ungdomar

Innehållsförteckning

Inledning

- 1.1 Syfte och frågeställning 6
- 1.2 Litteratursökning 4

Tidigare forskning 7

- 2.1 Utmaningar och beslut: Socialtjänstens roll i hanteringen av unga på avvägar 8
- 2.2 Strategiska brott och dess betydelse i brottsförebyggande arbete 8
- 2.3 Familj och skola: Nyckelfaktorer för att minska ungdomsbrott 8
- 2.4 Riskfaktorer påverkar kriminellt beteende hos unga 9
- 2.5 Invandra anknytning och brott 10
- 2.6 Utsatta område 11
- 2.7 Narkotika och ADHD 11

Teori

- 3.1 Teorins relevans för studien 13
- 3.1 Teorins relevans för studien 14

Metod 14

- 4.1 Datainsamling 15
- 4.2 Analys metod 16
- 4.3 Urval 17
- 4.4 Reliabilitet 17
- 4.5 Trovärdighet 17
- 4.6 Replikerbarhet 18
- 4.7 Etiska övervägandet 18
- 4.8 Metoddiskussion 18

Resultat och analys 19

- 5.1 En utav de vanligaste orsakerna till ungdomskriminalitet, och familj behandlingens roll 19
- 5.2 Utanförskap 20
- 5.3 Kriminalitet som livsstil, narkotikapolitiken och psykisk ohälsa 21
- 5.4 Skolan och Segregation 22
- 5.5 Psykologiska aspekter på kriminella personligheter och sociala aspekter 25

5.6 Insatser inom socialtjänsten	25
5.7 Socialarbetarnas hjälp och stöd förbättras samt förbättringsområde	26
Diskussion	27
6.1 Förbättring av socialarbetarens hjälp och stöd för unga i riskzon	28
6.2 Riskfaktorer	29
6.3 Diskutering av mina forskningsfrågeställningar	30
6.4 Förslag till framtida forskning	31
7 SLUTSATS	31
Referenslista	32
Intervjufrågor	34
Samtyckesblankett	36

1. INLEDNING

Ungdomskriminalitet är ett växande bekymmer i vårt samhälle som inte enbart påverkar de unga individer involverade, utan även dem de kringgår. Denna fråga har fått ökad uppmärksamhet både från allmänheten och beslutsfattare, särskilt i Stockholm där begreppet "utsatta områden" betonar regioner med ökad socioekonomisk sårbarhet och brottslighet, såsom Skärholmen, Fittja, Rinkeby och Södertälje. Media rapporterar ofta om dessa områden, särskilt i samband med dödsskjutningar och rån. Polisen (2023) noterade en ökning av skjutningar och sprängningar under 2022. Med 61 dödsskjutningar och 90 sprängningar, är Stockholm epicentrum för detta våld, trots polisens påstådda framgångar i att bekämpa det.

Centrala i denna kamp är Sociala insatsgrupper (SIG), specialgrupper dedikerade till att assistera ungdomar i riskzonen för kriminalitet. Gruppen skapas unikt för varje individ, och deltagarna väljs baserat på den unges situation. Grundläggande medlemmar brukar inkludera representanter från socialtjänsten, polisen, skolan, elevhälsan eller BUP. Men andra som kan vara delaktiga är bland annat kontaktpersoner från socialtjänsten, fältarbetare, idrottsklubbar, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och flera andra organisationer (Socialstyrelsen, 2021). Familj och nära vänner till den unge kan också vara del av gruppen, eller de kan välja att bara närvara vid specifika nätverksträffar. Målet med alla dessa insatser är att hjälpa den unge att hålla sig borta från brott och skapa en stabil livssituation. Eftersom stödet kan behövas under en längre period kan gruppens sammansättning ändras med tiden. Socialstyrelsen initierade en satsning med syftet att stödja ungdomar i dessa utsatta områden och minska deras lockelse till kriminell verksamhet (Socialstyrelsen, 2021). Socialtjänsten, med sitt huvudansvar för ungdomar upp till 18 år, har ansvaret att tillhandahålla den nödvändiga hjälpen och stödet för att undvika strängare juridiska följder (Socialstyrelsen, 2020).

Från ett samhällssynpunkt är det avgörande att förstå ungdomars brottslighet för att kunna identifiera och införa tidiga skyddsåtgärder. Estrada (2017) påpekar att ungdomar som inte tidigare varit involverade i brottslig verksamhet ofta påverkas av dem som redan är en del av kriminella nätverk. Genom att tidigt adressera tecken på kriminella tendenser kan man förhindra att dessa tendenser förstärks. Som socionom är det centralt att gräva djupt för att förstå varför ungdomar beter sig som de gör och identifierar potentiella risker. Genom att vara medveten om dessa risker och närma sig unga i ett inledande stadium kan man erbjuda adekvat stöd innan brottsligheten får en alltför stark inverkan på individens liv (Estrada, 2017).

Denna studie fokuserar på urvalet av socialarbetare inom SIG, deras kompetens och hur detta kan influera förebyggandet av ungdomskriminalitet. Med en ökning av ungdomsbrott, särskilt bland yngre åldersgrupper, är det avgörande att förstå hur dessa professionella kan bidra mest effektivt. Detta arbete syftar till att ge insikt i strategier och stöd som erbjuds till dessa ungdomar, för att i slutändan skapa en säkrare och mer

sammanhållen gemenskap.

1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna studie är att granska vilket stöd ungdomar i kriminella kretsar får från socialarbetare inom sociala insatsgrupper (SIG). Arbetet kommer att definiera vad som menas med "kriminella kretsar" och precisera vilka kategorier av socialarbetare som berörs. Vidare ämnar studien utforska orsakerna bakom den växande ungdomskriminaliteten i Stockholm, med särskilt fokus på de minskande åldersgränserna för de involverade. Slutligen kommer arbetet att belysa metoder och strategier som socialarbetare använder för att stödja ungdomar som vill bryta med kriminaliteten.

1. Vilka riskfaktorer finns kring ungdomar som hamnar i kriminalitet enligt socialarbetare SIG?
2. Hur kan socialarbetarens stöd och hjälp förbättras för ungdomar i riskzonen för kriminalitet?

1.2 Litteratursökning

För att inhämta information till min studie har jag använt olika litteraturkällor, såsom Google Scholar och UMU bibliotekets webbplats, för att söka efter tidigare forskning inom ämnet. Jag har inkluderat både svenskspråkiga och engelskspråkiga peer-reviewed artiklar, samt relevant information från olika myndigheters webbplatser. Ett av mina sökbegrepp har inkluderat "ungdomskriminalitet". Denna sökning resulterade i 2 350 träffar, varav fyra fångade mitt intresse. Eftersom jag inte kan ta med alla 2 350 artiklar så valde jag de som passade in i mitt arbete och fångade mitt intresse. I dessa sökningar fanns både vetenskapliga artiklar och examensarbete, jag har inte inkluderat examensarbetet i mitt arbete eftersom jag har valt att enbart använda peer-reviewed artiklar. Dock var en artikel om ungdomskriminalitet, skriven av en forskare, användbar för mitt arbete. För att hitta engelskspråkiga artiklar använde jag samma sökord, "ungdomskriminalitet", på UMU bibliotekets webbplats. Där fanns en flik där jag kunde välja att endast visa peer-reviewed artiklar och engelskspråkiga artiklar. Jag fick sex träffar, och två av dem fångade mitt intresse. Båda var artiklar skrivna av forskare. Därefter sökte jag på Google Scholar med sökorden "youth criminal Sweden" och fick många träffar, totalt 211 000. Sedan sökte jag på "youth criminal social work Sweden" och fick 221 000 träffar. För att hantera denna stora mängd resultat fokuserade jag på att granska abstrakter och titlar för att identifiera relevanta källor. Jag inkluderade peer-reviewed artiklar och pålitliga källor som direkt relaterade till mitt ämne och syfte. Jag använde också svensk lagstiftning och Socialstyrelsens rapporter för att få en djupare förståelse för socialtjänstens arbete med unga brottslingar.

2. TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt kommer jag att utforska och analysera den tidigare forskningen som är relevant för ämnet. Genom att granska tidigare studier och insikter kommer jag att belysa olika aspekter av ungdomsbrottslighet och dess kopplingar till bland annat riskfaktorer samt begreppet "utsatta områden".

Under 1970-och 1980-talet började kriminella nätverk att etablera sig i storstädernas kriminella miljö. Dessa nätverk bestod oftast av individer med samma etnicitet eller inriktning på samma typ av brottsupplägg. Eftersom nätverksstrukturen var svår att upptäcka, var denna form av organiserad brottslighet inte särskilt synlig. Brottsinriktningarna var främst stölder, rån, spelklubbar och narkotikahandel (Korsell & Vesterhav, 2011).

Tidigare har det varit en debatt om vad som menas med gängkriminalitet. Albanese (2021) hävdar att begreppet organiserad brottslighet bättre beskriver det. Organiserad brottslighet handlar om att en grupp människor medvetet planerar och utför brottsliga handlingar med syftet att få ekonomisk eller materiell vinning. Albanese (2021) har också forskat om gäng och gängmedlemmar och konstaterat att det inte finns någon entydig definition av begreppet.

2.1 Utmaningar och beslut: Socialtjänstens roll i hanteringen av unga på avvägar

I Svenska Dagbladet diskuterade några experter inom socialt arbete (Alexius et al., 2015) hur socialtjänsten ofta kämpar när det kommer till unga som hamnat snett. De menar att det ofta saknas bra verktyg för att ta hand om dessa ungdomar på rätt sätt, enligt lagen. Det verkar som att det inte bara handlar om att veta vad lagen säger, utan också att förstå ungdomarna och deras situation. En del gånger verkar det som att besluten tas mer på känsla än på verklig kunskap, och det leder till att socialtjänsten ibland måste välja mellan två dåliga alternativ. Socialtjänsten fungerar inom ramarna av offentlig förvaltning och ställs inför avsevärda administrativa förväntningar (Forssell & Ivarsson Westerberg). Från socialsekreterarnas synpunkt strävar de efter att alltid prioritera barnets intressen i sitt arbete. Trots detta stöter de på hinder som tidspress, överväldigande arbetsmängd och kolliderande regler. Deras arbete med ungdomar som placeras på institutioner begränsas också av organisatoriska utmaningar. Trots att de lagligt sett ansvarar för unga som har brutit mot lagen, finner de det svårt att direkt påverka behandlingen inom institutionella miljöer. De ställs ibland inför det svåra valet att godkänna en placering som inte uppfyller standarder, på grund av en brist på alternativa lösningar (Tärnfalk & Alm, 2021).

2.2 Strategiska brott och dess betydelse i brottsförebyggande arbete

Tärnfalk (2014) beskriver att strategiska brott är en viktig typ av brott ur ett brottsutvecklingsperspektiv. Dessa brott tyder på att unga personer som begår dem löper större risk än andra att fortsätta begå brott under en längre tid eller på en högre nivå av intensitet. Exempel på strategiska brott under 2000-talets första år inkluderar misshandel, rån av motorfordon och brott mot offentlig verksamhet, såsom våld och hot mot tjänsteman samt

övergrepp i rättsliga förfaranden. Statistiken visar även att ungefär hälften av 15- till 17-åringar som först åtalas för rån återfaller i tre eller fler nya åtal under de kommande sju åren. En mindre grupp av dessa ungdomar återfaller hela åtta gånger eller fler och de står för nästan hälften av alla brott som registreras för den åldersgruppen (Tärnfalk, 2014).

Strategiska brott är en viktig indikator på sociala problem hos en lagöverträdare. Pojkar är i huvudsak de som begår strategiska brott och de uppmärksammas oftast av socialtjänsten före 15 års ålder (Tärnfalk, 2014). Dessa unga personer har oftare ett kriminellt umgänge och någon form av anpassad skolgång, såsom avskild undervisning eller praktikplats. Socialsekreterare kan använda information om strategiska brott för att fokusera på de mest relevanta insatserna för att förebygga brott. Samarbetet mellan socialtjänsten och polisen kan vara användbart för att samla information om brottsaktiva unga personer, men det är viktigt att socialtjänsten håller fast vid sitt behovsorienterade uppdrag att skydda den unga personen och undviker att uppfattas som repressiv (Tärnfalk, 2014).

2.3 Familj och skola: Nyckelfaktorer för att minska ungdomsbrott

Svensson & Oberwittler (2021) skriver om tonåringars relationer till föräldrar och skola gällande unga som hamnar i kriminella kretsar. Författarna beskriver att familjeprocesser samt engagemang i brott är etablerade och indikerar att den dåliga relationen med föräldrar är vägen till att fler ungdomar begår brott (Svensson & Oberwittler, 2021). En sak som kan leda till minskning av brott är att föräldrarna, som centrala socialiseringsagenter, bör med sig en förändrad inflytande över barnen som intensifieras över tiden. Svensson & Oberwittler (2021) skriver även att forskningen har visat att barn som övervakas noggrant av sina egna föräldrar har en starkare relation till föräldrarna än de som inte övervakas. Vidare fortsätter författarna med att tidigare forskning visat att starka band till föräldrarna har en sammankoppling med ökad föräldraövervakning. Studierna visar även att föräldrarnas övervakning har minskat jämfört med tidigare, vilket beror helt enkelt på teknologin. Idag är det möjligt för en förälder att ha fjärrkontakt med sina barn via mobiltelefoner, vilket inte var möjligt för 20 år sedan.

Förutom föräldrarnas roll har skolan också en viktig roll för dessa ungdomar för att minska brottsligheten. Skolan fungerar som en viktig socialiseringsdel, dels för att barnen lär sig mycket gällande färdigheter och attityder som ska leda dem att integreras i samhället på bästa sätt (Svensson & Oberwittler, 2021). Många studier har även visat att sambandet mellan olika indikatorer gällande anknytning till skolan och brottslighet visar att ju starkare en människa är bunden till skolan, desto lägre är chansen för denna person att engagera sig i brottslighet. En ökande press när det kommer till akademisk prestation i ett meritokratiskt samhälle har visat att det ökar antalet unga människor som avstår från att skolka och begå brott eftersom de inte vill förstöra sin framtid (Svensson & Oberwittler, 2021).

2.4 Riskfaktorer påverkar kriminellt beteende hos unga

Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå, 2009) påverkar riskfaktorer kriminellt beteende. Studier visar att unga personer löper en ökad risk att utveckla kriminella beteenden när de

upplever problem i sin familjesituation, exempelvis känslomässiga och ekonomiska svårigheter, missbruk eller om en eller båda föräldrarna är kända för kriminella handlingar sedan tidigare. En annan riskfaktor för ungdomar är skolan, där bristande studiemotivation eller dålig relation till skolan oftast ökar risken för kriminellt beteende. Samtidigt som miljön där ungdomen befinner sig för med en stor riskfaktor för kriminalitet och kriminella attityder som normaliseras i deras sociala kretsar. Forskning tyder även på att det finns ett samband mellan flera riskfaktorer och ökad risk för brott.

Socialtjänstlagen, som även kallas SoL (2001:453), där grund syftet är att ta hand om individens sociala situation för att ge individen rätt till det stödet och hjälpen som individen är i behov av. Socialtjänsten grundas i Sverige dels för respekt, individens självbestämmande och integritet. SoL (2001:453) 11:1 säger att alla rätt att ansöka om stöd och hjälp. Där är socialnämnden skyldig att hantera alla ansökningar utan dröjsmål samt ta hänsyn till uppgifter som inkommit eller framkommit på annat sätt, till exempel genom anmälan.

En viktig punkt i SoL (2001:453) är 5:1 som säger att socialnämnden är skyldiga att arbeta för att framdriva stöd och skydd specifikt för barn och unga som riskerar en dålig utveckling. Meningen med det hela är att ge barn och unga rätt stöd och hjälp för att det ska leda till en uppväxt under bra förhållanden. Samtidigt så ska samhället arbeta aktivt med förebyggande insatser och genom samverkan mellan myndigheter samt organisationer för att säkerställa en trygg utveckling för barn och unga. Det stöd och skydd som erbjuds kan ske i eller utanför hemmet, och kan vara frivilligt eller genom tvångsåtgärder (SoL, 2001:453).

Enligt Socialstyrelsen (2020) ska unga som har begått brott få stöd och hjälp från socialtjänsten, detta vill säga med andra ord att handläggningen och påföljden beaktas och individanpassas. Detta är extremt viktigt eftersom rätt stöd och hjälp leder till minskad risk för fortsatta kriminella handlingar specifikt hos barn och ungdomar. Ungdomar mellan 15–17 år kan bli dömda till särskilda ungdomspåföljder, såsom ungdomstjänst, ungdomsvård eller slutna ungdomsvård, som är individanpassade (Socialstyrelsen, 2020). Statens institutionsstyrelse (SiS, 2022) förklarar även att unga mellan 15–17 år som har begått grova brott döms till slutna ungdomsvård. Denna påföljd är tidsbestämd och verkställs på ett särskilt ungdomshem där de unga får vård och behandling. Socialtjänsten har huvudansvaret i samverkan med SiS bestämmer de hur verkställigheten ska utformas och genomföras. Där så tas det fram en verkställighetsplan där psykologer, pedagoger och behandlare går igenom de olika behov som den unga har för att tillsätta relevanta stöd och hjälp. Detta syftar till att främja skyddsfaktorer och motverka kriminalitet genom individanpassning. Under verkställigheten finns möjlighet till skolgång och ungdomarna förbereds för återintegrering i samhället. I slutet av verkställigheten förbereds ungdomen för återintegrering genom exempelvis praktik, bostad och fritidsaktiviteter. Efter verkställigheten kan en samverkan med socialtjänsten bli aktuell för fortsatt eftervård, som är viktig för att förebygga återfall i kriminalitet (SiS, 2022).

2.5 Invandrare anknytning och brott

Tärnfalk (2014) beskriver i sin studie att en vanlig uppfattning inom internationell forskning är att personer som har minst en eller två utrikes födda föräldrar har högre brottslighet än personer med inrikes födda föräldrar. Det finns resultat som visar att "invandrarbarn" i Sverige har en lägre registrerad brottslighet än personer som är utrikes födda, vilket betyder att de har en lägre registrerad brottslighet än personer med två svenskfödda föräldrar. Svenskfödda barn med en eller två utrikes födda föräldrar är registrerade för brott 1,5 gånger oftare än barn med svenska föräldrar, enligt Tärnfalk (2014). Detta resultat har även bekräftats av svenska undersökningar. Ungdomar med invandrar anknytning kan konstateras ha en betydligt högre brottsbelastning än etniska infödda ungdomar. Detta har också varit en komplex fråga.

Tärnfalk (2014) skriver om några förklaringar till detta: En förklaring är ökad stigmatisering och sårbarhet, där vissa invandrargrupper har en sämre socioekonomisk levnadsstandard jämfört med andra människor. Forskning visar att ungdomar med invandrarbakgrund, både födda i Sverige och utomlands med utländska föräldrar, är sämre ställda i det svenska samhället. Detta är en faktor som skapar sårbarhet hos dessa ungdomar och leder till brottslighet. Socioekonomisk och boendesegregation, bristande resurser i familjen och i bostadsområden kan också leda till att ungdomar begår brott. Socialgruppsstillhörighet är en faktor som förklarar högre brottsbelastning, så det kan förstås att det finns problem med bristande resurser eller fattigdom snarare än med invandring (Tärnfalk, 2014).

I dagens samhälle ser man att unga väljer brottslighet som uttryck för bristande resurser. Internationell och svensk forskning visar att det finns ett starkt samband mellan fattigdom, socioekonomisk status och utveckling av normbrytande beteende för yngre barn och barn upp till 12 års ålder (Tärnfalk, 2014), vilket fortsätter in i tonåren. Forskningen visar att barn som växer upp i arbetarklasshem löper mindre risk för brott än de som inte gör det. Det finns också ett samband mellan föräldrarnas bristande ekonomi och risken för att barn utvecklar brottsligt beteende. Ekonomisk kris bidrar till arbetslöshet och depression, vilket oftast orsakar problem i vardagen och leder till att relationen mellan barn och föräldrar försvagas (Tärnfalk, 2014).

Barn och unga som befinner sig i utsatta situationer, såsom problematiska boendeområden med fattiga föräldrar och dålig ekonomi, samt har brottsliga kamrater i umgängeskretsen, löper en mycket hög risk att själva begå brott (Tärnfalk, 2014). Specifikt för unga som börjar tidigt i åldern och fortsätter till tonåren, har dessa ungdomar svårt att komma in på arbetsmarknaden, vilket gör det svårt att försörja sig på ett " normalt " sätt. Tärnfalk (2014) skriver om en amerikansk studie som har visat att ungdomar som växer upp i fattigdom hamnar oftast i bristfälliga skolor, vilket ökar risken för att dessa ungdomar hoppar av skolan. Detta leder till arbetslöshet, vilket i sin tur kan leda till att de väljer att bära vapen istället för att undvika våldsamma situationer.

2.6 Utsatta område

Man använder sig av tre områdebaserade indikatorer för att identifiera socialt utsatta områden, dessa tre indikatorer är inkomstnivå, uttag av försörjningsstöd samt åldersstruktur (Brå, 2018). Man brukar karakterisera ett utsatt område av att det har en låg socioekonomisk status som har en kriminell belastning, detta kräver även polisens insatser så att det ska lösa de olika problemen som råder i området. Dessa områden är även de områdena där det finns riskfaktorer som leder till arbetslöshet, misslyckad skolgång samt psykisk ohälsa (Polisen, 2017). Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att administrera, fördela medel och följa upp satsningen på sociala insatser för de barn och unga som befinner sig i utsatta områden. Denna insats går till utsatta områden och syftet är att minska risken för barn och unga för att antingen lockas till kriminalitet eller drabbas av det kriminella livet (Regeringen, 2020). Insatserna ska även komplettera samt förstärka verksamheter såsom kommunerna som bedriver inom ramen för brottsförebyggande arbete, exempelvis fler fältarbeten för att öka dess tillgänglighet hos socialtjänstens verksamheter. Detta ska även leda till en strukturerad samverkan mellan polisen, skolan och socialtjänsten. Lagen säger även att Socialstyrelsen ska stödja kommuner och andra huvudmän som utför insatserna enligt socialtjänstlagen (2001:453). Det som ingår i uppdraget är att samla och sprida kunskap. Regeringen (2020) beskriver att om man ökar närvaro av fältarbete på kvällar och helger genom att de ska vara mer synliga samt effektiva mot gängkriminalitet samt rekrytering av unga till kriminalitet. Detta kommer att förbättra socialtjänstens kännedom gällande förhållande i området samt vilka barn och unga som är i behov av insatser. Om man ökar närvaro av fältarbete förbättra förutsättningar för samarbete med poliser samt relevanta aktörer. Regeringen har även bedömt att en satsning på sociala insatser i utsatta områden, stärker de berörda kommunernas förutsättningarna inom det brottsförebyggande arbetet så att det också ska minska och motverka segregationen.

2.6 Narkotika och ADHD

Bergström (2023) beskriver att narkotikapolitiken har en betydande del av brottsligheten i Sverige som är relaterad till narkotikahandel. En intressant undersökning genomfördes den 1 januari 2020, där man undersökte samtliga personer som hade dömts i hovrätten för brott som inkluderade mord, medhjälp till mord och mordförsök. Resultatet av undersökningen visade att 34 av 58 tonåringar som undersöktes hade drogrelaterade problem, antingen genom missbruk eller genom att vara dömda för narkotikabrott. Många av dessa ungdomar hade också varit inblandade i våldsbrott, och det fanns även de som hade blivit dömda för skjutningar som hade ägt rum i Sverige. Det är anmärkningsvärt att 68% av de 432 personer som blev dömda i undersökningen hade dömts för narkotikabrott, medan 10% var dömda för försäljning och 39% hade kopplingar till organiserad brottslighet inom narkotikahandeln. Enligt Kriminalvården (2014) kan olika psykiatriska diagnoser vara orsaker till kriminalitet. Det har observerats flera gånger att ADHD är kopplat till det psykiatriska och kriminologiska fältet och förklarar en stor del av våldsbrottsligheten. Även autism har blivit kopplat till våldsbrott i mediarelaterade sammanhang. Studier som har fokuserat på sambandet mellan ADHD och kriminalitet har visat att individer med ADHD har en 5-9 gånger högre risk att bli involverade i brottslighet jämfört med genomsnittsbefolkningen. Det har också identifierats gemensamma faktorer mellan ADHD under barndomen och våldsbrottsligheten senare i

vuxenlivet. Med andra ord påverkar de faktorer som påverkar ADHD under barndomen även risken för våldsbrottslighet i vuxenlivet. Genom intergenerationella analyser har det även framkommit att förekomsten av ADHD hos föräldrar ökar risken för våldsbrottslighet hos deras barn enligt Kriminalvården (2014). Det är värt att notera att personer med ADHD har betydligt minskad risk att begå brott när de tar medicin mot ADHD jämfört med när de inte tar medicinen.

ADHD ses som en riskfaktor för våldsbrottslighet, och därmed kan obehandlad ADHD vara en trolig orsak till kriminalitet då den medför andra riskfaktorer såsom skolproblem, svårigheter på arbetsmarknaden, relationssvårigheter, missbruk och brottslighet. Risken för att utveckla kriminalitet är betydligt högre när det gäller utveckling av trotsyndrom och uppförandestörning, vilket i sin tur kan leda till antisocial personlighetsstörning. Trotsyndrom och uppförandestörning kännetecknas av negativt, fientligt och trotsigt beteende, enligt Kriminalvården (2014). Dessa beteenden innefattar att kränka andras rättigheter genom aggression mot människor, skadegörelse och allvarligt normbrytande beteende. Det är intressant att notera att 27% av barnen med ADHD uppfyller kriterierna för uppförandestörning, jämfört med endast 2% av barnen utan ADHD (Kriminalvården, 2014). Socialarbetare som arbetar med unga brottslingar tar en terapeutisk inriktning som bygger på principerna om risk, behov och responsivitet. Denna strategi innebär att interventionerna individanpassas, där intensitet, omfattning och varaktighet anpassas efter varje individs specifika riskprofil. Dessutom riktar man in sig på att bemöta de specifika riskfaktorer som är unika för varje ung person och utvecklar insatser som motsvarar deras förmåga att integrera dem positivt (Socialstyrelsen, 2012).

Uppförandestörning är ett diagnostiskt kriterium för antisocial personlighetsstörning, som kännetecknas av mönster av normbrytande beteenden. Dalsgaard et al. (2013) beskriver att ADHD kombinerar hyperaktivitet och impulsivitet, vilket visar att risken att delta i brottslighet är stor. Det kritiska perspektivet hävdar att samhällets struktur och den sociala ordningen bär på bakomliggande faktorer till problemet när det gäller personliga faktorer. Hyperaktivitet och impulsivitet är faktorer som beskrivs som avvikande och normbrytande beteenden. Dessa faktorer är mer utåtagerande till sin karaktär och leder i högre grad till att man bryter mot samhällets sociala ordning. ADHD under barndomen har en stark prediktiv effekt på kriminellt beteende i vuxen ålder, vilket som sagt ökar risken för en kriminell livsstil (Dalsgaard et al., 2013).

Sammanfattningsvis kan vi se att narkotikapolitiken i Sverige är nära kopplad till kriminalitet, särskilt när det gäller ungdomar som är involverade i våldsbrott. En betydande andel av de som döms för allvarliga brott har problem med droger, och många är också inblandade i narkotikahandel. Dessutom har studier visat att ADHD är en riskfaktor för kriminalitet, med högre risk att begå brott bland individer med denna diagnos. Obehandlad ADHD kan leda till andra problem som misslyckanden i skolan, svårigheter på arbetsmarknaden och relationssvårigheter, vilket ökar risken för brottslighet. Trotsyndrom och uppförandestörning är också vanligt förekommande hos personer med ADHD och är starkt kopplade till antisocialt beteende (Kriminalvården, 2014).

3. TEORI

Social kontrollteori beskriver kriminalitet som ett misslyckande (Bergström, 2004).

Författaren beskriver att misslyckandet uppstår när familjen, kamraterna och skolan inte har lyckats skapa nödvändiga bindningar till en individ. Dessa bindningar är enligt författaren nödvändiga för att individen ska bli hederlig och laglydig. Social kontrollteori ser individens natur som sådan att vi människor behöver lära oss laglydighet. Författaren menar att vi alla har en inneboende tendens att kunna skada eller utnyttja andra människor. Samhället har alltid försökt kodifiera dessa förhållanden så att individen ska känna till sina gränser när det gäller sin frihet och skyldighet (Bergström, 2004).

I själva teorin finns det fyra grundbegrepp: **Bindning**, som är kopplingen till föräldrar och lärare, **Aktivitetsnivå**, som handlar om aktiviteten man har i olika fritidsaktiviteter, **Engagemang**, som har mer att göra med framtida mål som beskrivs vara oförenliga med brott, samt **Värderingar**, som handlar om hur man uppfattar samhällets moraliska värderingar (Bergström, 2004). Ungdomar med många fritids engagemang löper mindre risk att hamna i kriminalitet, samtidigt som föräldrarnas bindning spelar en roll också. Ungdomar med dålig föräldrarelation löper betydligt större risk att hamna i kriminalitet (Bergström, 2004). Denna teori är därför bra eftersom den pekar ut de som löper risk att begå narkotikabrott. Trots att denna teori bekräftas så finns det också svagheter. De flesta individerna med dålig bindning blir inte kriminella. Teorin beskrivs innehålla riktiga iakttagelser, men den är inte fullständig i sin beskrivning (Bergström, 2004). Social kontrollteori betonar även att föräldrarna ska lära sina barn om självdisciplin, tolerans och självkontroll.

Inlärningsteori handlar mest om livet som kriminell. Teorin förklarar att den kriminelle lär sig kriminalitet av sin omgivning, vilket kan vara kamrater och familj under sin uppväxt (Bergström, 2004). Om förutsättningarna för ett kriminellt motiv, drivkraft, attityder samt värderingar visar sig vara större än för ett laglydigt liv, löper individen stor risk att bli kriminell enligt teorin. Inlärningseffekten beskrivs som lika stor vid allvarliga brott som mindre brott. Risken för en individ som har syskon som är kriminella att själv hamna i kriminalitet är stor, eftersom allt handlar om den sociala miljön och vilken samhällsklass individen kommer ifrån (Bergström, 2004). Ett barn som tidigt lärt sig laglydighet påverkas mindre av den kriminella miljön. Teorin har också sina svagheter, då det kan dyka upp många frågeställningar. Exempelvis varför den kriminelle väljer just kriminella kompisar när det finns andra kompisar att välja (Bergström, 2004). Det författaren beskriver är också att ju fler missbruk, alltså droger, som finns i ens omgivning, desto större risk för fortsatt missbruk för barnet (Bergström, 2004). Det man ser är dock det man upprepar sig av. Inlärningsmodellen där inlärningen sker via kamrater kan också ske via föräldrarna. Dels för att föräldrarna är de som avsiktligt har förstärkt den ungas asociala beteende samt misslyckats i att stödja sociala handlingar, därför behöver föräldrarna lära sig nya metoder samt förhållningssätt (Bergström, 2004).

3.1 Teorins relevans för studien

Teorierna om inlärning och social kontroll är av stor relevans för vårt examensarbete eftersom de kan bidra till att förklara varför ungdomar hamnar i kriminella kretsar och vilken roll socialarbetare kan spela för att hjälpa dem att lämna kriminaliteten.

Enligt inlärningsteori är kriminalitet något som ungdomar kan lära sig av sin omgivning, inklusive familj, vänner och samhället i stort beskriver (Bergström, 2004). Om en ungdom växer upp i en miljö där kriminalitet accepteras eller glorifieras, ökar risken för att ungdomen själv kommer att engagera sig i kriminella handlingar. Denna teori kan hjälpa oss att förstå de bakomliggande orsakerna till ungdomskriminalitet och hur socialarbetare kan arbeta för att bryta mönstret. Samtidigt som social kontrollteori, å andra sidan, förklarar hur sociala band kan påverka ungdomars beteende och förhindra dem från att begå brott. Ju starkare de sociala banden är, desto mindre benägna är ungdomarna att engagera sig i kriminalitet. Därför att socialarbetare kan spela en viktig roll i att stärka dessa sociala band genom att ge stöd och hjälp till ungdomar och deras familjer, beskriver författaren Bergström (2004).

Båda teorierna kan vara användbara för att svara på mina frågeställningar om orsakerna bakom ungdomskriminalitet och hur socialarbetares stöd och hjälp kan få dessa ungdomar att lämna kriminaliteten bakom sig.

4. METOD

Denna studie använder kvalitativ intervjuform och frågorna för studien är förutbestämda. Jag har valt att intervjua socionomer som arbetar med ungdomar i kriminalitet, en familjebehandlare som arbetar på SIG, tre socialsekreterare hos polisen där två var också SIG samordnare och den tredje för stadsdelsförvaltningen. Intervjufrågorna baserades på specifika teman, där frågorna anpassades till intervjupersonernas yrkesroll. Under intervjun förekom även öppna följdfrågor, och jag ställde även frågor som dök upp i mina tankar, men det var inte frågor som gick utanför temat. Ahrne och Svensson (2022) beskriver att med kvalitativa forskningsintervjuer har forskaren möjlighet att anpassa intervjufrågor efter omständigheter som kan uppstå vid intervjutillfällena. Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) beskriver att ställa följdfrågor är en av tekniker som får intervjupersonen att berätta mer, på det sättet kan man också se att intervjuaren tydliggör sitt intresse för det som studeras och kan i sin tur skapa trygghet hos personen.

4.1 DATAINSAMLINGSMETOD

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2022) beskriver att intervjuer ger en förståelse för hur människor uppfattar ett problem, detta hjälper sedan till i arbetsprocessen. Att man använder sig av intervjuer är en datainsamlingsmetod som ofta förekommer, dels för att kunskapen i denna metod bidrar till bredare kunskap specifikt när det gäller att undersöka problemområden. För att intervjun frambringa ett kunskapsutbyte där respondenten är väldigt sakkunnig i problemområdet vilket gör att personen kommunicerar värdefulla aspekter. Intervjuguidens huvudfrågor var baserad på syfte och frågeställningar, detta gav även möjligheten för de fyra socialarbetarna att prata fritt gällande deras erfarenheter att arbeta med olika myndigheter samt med dessa ungdomar som begår brott.

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2022) beskriver att det finns många och centrala fördelar med att använda sig av intervjuer som datainsamlingsmetod, dels för att de är enkla samt tidseffektiva för intervjuaren att ställa upp på. Samtidigt så finns det också nackdelar med datainsamlingsmetod specifikt om intervjun tydliga strukturer vilket kan leda till att intervjupersonens uppfattning blir felaktigt (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022). Eftersom denna studie baseras på intervjupersonernas perspektiv inom problemområdet blir empirin resultatet av undersökningen. Det är värt att notera att genomförandet av intervjuerna innebär en ökad arbetsbelastning för författarna, då bearbetningen av data är tidskrävande (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022).

Det är upp till forskaren själv att bestämma ordningen som frågorna som bör ställas, samt förutsättningarna för öppna frågor fanns alltid (Ahrne och Svensson, 2022). För att få en framgångsrik intervju så krävs det en rad mellanmänniska kompetenser dock under intervju ska man ställa vänliga frågor, samtidigt ska man tydliggöra sitt intresse av att ta del av intervjupersonernas synpunkter samt erfarenhet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015).

Intervjuerna genomfördes i Stockholm på olika utsatta områden. De områdena med låg socioekonomisk status där de som befinner sig i kriminalitet har en påverkan på lokalsamhället. Detta arbete skrevs ner som anteckningar på grund av tekniska skäl med författarens dator. Intervjun genomfördes via Teams där jag fick dela med mig länken till mina intervjupersoner, och de kopplade upp sig och jag fick anteckna allt som blev tillsagt med deras samtycke. Det var okej för mina intervjupersoner eftersom de hade fått information om studiens syfte och var intervjun skulle äga rum. Jag skickade också in en skriftlig samtyckesblankett till intervjupersonerna, som de skrev under och skickade tillbaka.

4.2 ANALYS METOD

När det gäller innehållsanalys så bygger studien på en tematisk analys som är empiristisk styrd. När det gäller empirin så upptäcks andra tema, exempelvis skolan, utanförskap, familjebehandling och orsaken till kriminalitet. När man använder sig av denna typ av analys så utgår man från sex olika steg (Braun och Clarke, 2006). Första steget man måste känna sig bekant med själva insamlingen, detta gjorde författaren genom att lyssna på inspelningen väldigt noggrant. Den andra delen har mer med att hitta olika koder som ska vara nödvändiga för studiens syfte och frågeställningar, dessa koder för författaren var väldigt viktigt specifikt när det gäller hur socialarbetare jobbar med ungdomar i kriminalitet samt hur deras stöd kan förbättras. Tredje delen har mer med att gruppera under de tänkbara undertema och de tema som studien hade: riskfaktorer, förbättringsområde, social kontroll samt inläring. Det fjärde steget har med att man ska gå igenom texten så att man hittar vilket tema som tillhör vilken text. Den femte har mest med slutlig benämning samt definitionen av de olika teman slutligen har vi den sjätte som handlar om själva skrivandet av studien. (Braun och Clarke, 2006).

4.3 Urval

I min studie använde jag bekvämlighetsurval där jag valde socialarbetare som utgångspunkt för frågeställningarna. Syftet var att undersöka riskfaktorer som leder ungdomar till ett kriminellt liv samt hur stöd och hjälp kan förbättras. Enligt Andersson & Ahnlund (2009) är det viktigt att besluta om urval av intervjupersoner för att säkerställa god representation och att resultatet kan bidra till studiens syfte. Det är också viktigt att vara medveten om eventuella problem som kan uppstå med metoden och urvalsprocessen. Detta är avgörande för att resultatet av urvalet ska bidra till helheten i forskningsprocessen (Andersson & Ahnlund, 2009).

För att välja intervjupersoner till studien etablerade jag kontakt via telefonkontakt via en växel, sammanlagt hade jag kontaktat tio personer från olika ställen i Stockholm där fyra personer från olika ställen tackade ja till intervjun. Jag presenterade mig själv och gav en kort översikt av den pågående studien som jag genomförde på olika platser i Stockholm under SIG Stockholm. Efter att ha beskrivit studien ställde jag frågan om de skulle vara intresserade av att delta i en intervju under de kommande dagarna. De socialarbetare som visade intresse för detta skickade mig sina e-postadresser, vilket möjliggjorde att jag kunde skicka de intervjufrågor som skulle användas under mötet. Att tillhandahålla frågorna på detta sätt var till hjälp för att underlätta förberedelserna inför intervjun. Det tillät dem att överblicka frågorna och välja de som de kände sig mest bekväma att svara på, samtidigt som de kunde identifiera de frågor som de eventuellt inte kunde besvara. Urvalsförfarandet fokuserade på socialarbetare som arbetar med barn och unga inom kriminell verksamhet. Denna specifika målgrupp valdes för att ge en djupare inblick i deras perspektiv och erfarenheter.

4.4 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om att bedöma hur tillförlitlig en studie är (Lantz, 2014). I mitt fall undersöker jag vilka hjälp ungdomar som hamnar i kriminella kretsar får av socialarbetare. För att göra det har jag samlat in empiriska data från intervjupersonernas egna upplevelser av vilken hjälp de får. För att säkerställa reliabiliteten ställde jag samma frågor till deltagare som arbetar på olika platser. Resultaten visade på hög reliabilitet, då de gemensamma uppfattningarna och svaren på de flesta frågorna var liknande. Som intervjuare kan jag lita på det som deltagarna berättar eftersom det baseras på deras upplevelser i verkligheten.

4.5 Trovärdighet

Ahrne & Svensson (2022) beskriver vetenskapens grund är att undersöka världen dock inte på spekulation och gissningar. Där empiriska material är centralt som samlar in trovärdigt forskningsresultat för läsaren ska kunna tro på det som sägs. När man talar om trovärdighet så handlar det om att veta och inte tro, meningen är att läsaren ska tro på det han eller hon läser i uppsatsen. Forskningens trovärdighet är av yttersta vikt både inom forskarsamhället och för samhället i stort (Ahrne & Svensson, 2022). En framgångsrik forskare är en som förmår

övertyga sina läsare om resultatens pålitlighet och på så sätt bekräftar sin studie som framgångsrik. Trovärdighet utgör särskilt en hörnsten inom kvalitativ forskning. Det författarna försöker att visa är vikten av att redogöra val av metod för trovärdighetens skull, därför kan jag säga att min studie innehåller en hög trovärdighet.

4.6 Replikerbarhet

Enligt Ioannidis et al. (2017) För att förbättra pålitligheten och effektiviteten inom vetenskaplig forskning är det viktigt att sträva efter replikerbarhet. Replikerbarhet handlar om möjligheten att upprepa en studie eller ett experiment och uppnå liknande resultat när samma metod, data och protokoll används. Det innebär att forskningen ska vara transparent och reproducerbar, vilket bidrar till att öka trovärdigheten hos publicerade resultat. Utmaningar som lågt urval, små effektstorlekar, datafiske och intressekonflikter kan påverka replikerbarheten och öka risken för felaktiga publicerade resultat. Genom att optimera metoder, rapportering, reproducerbarhet och utvärdering kan man sträva efter att förbättra transparensen, reproducerbarheten och effektiviteten inom vetenskaplig forskning (Ioannidis et al., 2017). Min studie uppfyller replikerbarhet då jag har bland annat använt mig av samma frågor till alla mina intervjupersoner. Man kan det säga att i och med att jag har använt samma intervjufrågor till alla intervjupersoner i mitt examensarbete har det lett till att denna studie ska uppnå replikerbarhet. Detta har även ökat trovärdigheten hos gällande min studie och gör det möjligt för andra forskare att upprepa och verifiera mina resultat. För att ytterligare främja replikerbarhet är det också viktigt att vara transparent och noggrant rapportera om forskningsmetoder och resultat i din skriftliga rapport.

4.7 Etiska övervägandet

I denna studie har man tagit hänsyn till de etiska principerna som måste följas vid forskning, vilka inkluderar samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, informationskravet och nyttjandekravet (Kalman & Lövgren, 2012). Informationskravet är grundläggande, eftersom det kräver att alla deltagare i studien informeras ordentligt om syftet och förväntningarna innan studien genomförs (Kalman och Lövgren, 2012). Jag informerade mina intervjupersoner om syftet med min studie och de metoder som skulle användas, samt hur data skulle lagras så att ingen obehörig kan få tillgång till den. Dessutom informerade jag om att intervjuerna skulle presenteras på ett sätt som inte avslöjar deras identitet. Enligt Kalman och Lövgren (2012) är samtycke centralt i forskningsetik, eftersom det handlar om att värna individens självbestämmanderätt och integritet. Konfidentialitetskravet är också viktigt, eftersom det innebär att forskaren är noga med hanteringen av data, vilket i sin tur kan leda till att deltagaren känner sig mer bekväm och ger mer utförliga svar (Kalman och Lövgren, 2012). För att skapa tillit till forskaren är det viktigt att följa de etiska principerna och ta hand om data på ett korrekt sätt. Nyttjandekravet innebär att data som samlas in i studien bara får användas för forskningsändamål och inte lämnas ut till någon annan eller används på fel sätt (Kalman och Lövgren, 2012). Datan har endast använts för studien och inget annat. Syftet med nyttjandekravet är att deltagarna ska känna tillit till att deras uppgifter inte kommer att lämnas ut till någon annan eller användas på fel sätt.

4.8 METODDISKUSSION

Intervjuer är en metod som består av många fördelar. Genom intervjuer kan man få höra flera personers reflektioner, exempelvis kring ett samhällsfenomen från en synvinkel. Genom intervjuer får man möjligheten att samla in den intervjuades normer, språkbruk, emotioner samt det som tas för givet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022). Svagheter med intervjuer är att den ger en begränsad bild när det gäller ett fenomen, som därefter måste behandlas om det enbart kompletteras med flera metoder. Ett annat problem är också att man inte vet om personen som intervjuas menar det som tolkas av forskaren uttolkar. Intervjun har också styrkor och styrkan i det är att den går snabbt att genomföra, många som befinner sig i skandinaviska länder ställer oftast upp på intervjuer (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022). Genom intervjuer får man ett brett material när det gäller användningen av kvalitativt orienterade intervjuer. Författarna beskriver även att till dess svagheter är intervjun ett resultat av samtal som genomförs på en viss plats, vid ett visst tillfälle där saker och ting som sägs även om det är sanning kan föra med sig andra syfte än det som intervjuaren har tänkt sig eller förstått (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022). Därför så tycks intervjun kompletteras med andra metoder från dokumentstudier till observation till och med skuggning av aktörer, specifikt om man vill få ett material som säger mer om själva studien, alltså bredare kunskap.

5. RESULTAT OCH ANALYS

I denna del presenteras intervjumaterialet som har samlats av intervjupersonernas uppfattningar angående bakomliggande faktorer till kriminalitet, samt hur socialarbetares hjälp kan förbättras. Personerna har inte utdelats något namn på grund av att behålla anonymiteten. Genom materialet som ges här är tanken att finna bakomliggande faktorer gällande kriminalitet, hur socialarbetare jobbar med kriminalitet specifikt med barn och unga.

5.1 En utav de vanligaste orsakerna till ungdomskriminalitet, och Familjebehandlings roll

Socialarbetare intervju 1 säger: *“Jag kan säga att det finns flera olika orsaker i det, jag kan inte säga de vanligaste orsakerna men jag kan säga såhär. Det har mest med ungdomskulturen, segregation och integration, många som bor i samma område som har svåra problem i sin bakgrund. Som sedan leder till att dessa ungdomar skapa sig utanförskap”*

Intervjupersonen menar att det finns flera olika orsaker till ungdomskriminalitet, även om de vanligaste orsakerna inte kunde specificeras. En av de framträdande faktorerna är ungdomskulturen, där socialarbetaren betonade att den spelar en betydande roll. Dessutom nämndes segregation och integration som avgörande faktorer för ungdomskriminalitet. Det pekades på att många ungdomar som bor i områden med svåra problem i sin bakgrund har

en ökad risk att hamna utanför samhället och skapa en känsla av utanförskap. Det kan således anses att dessa faktorer bidrar till att forma ungdomarnas situation och deras eventuella inblandning i kriminellt beteende.

Hoelzlhammer & Verrastro (2020) beskriver två faktorer för kriminellt beteende: självkontroll och möjlighet. Författarna hävdar att minskad självkontroll oftast leder till en ökad sannolikhet för en person att begå brott, specifikt när möjligheten redan finns i beteendet. Självkontroll hos barn påverkas starkt av föräldrar, alltså om föräldrastilen är dålig, är chansen stor att det påverkar barnen. Bindning är ett begrepp som tas ut ur social kontrollteori, som är kopplingen till föräldrar och lärare. Ur ett förälderperspektiv har det även visat sig att barn som växer upp i försummade familjer har högst risk att löpa avvikande beteende, medan barn som utbildas enligt värden som stöd och respekt för lagar och regler har en högre kapacitet för självkontroll. En låg självkontroll kan man se genom vissa beteendemönster, exempelvis impulsivitet och risktagande, som är associerade med aggressivitet och sedan skapar kriminella beteenden. Barn med goda föräldraskapet metoder, såsom övervakning, disciplin och värme, leder till en god självkontroll. Föräldrar som lär sina barn i en ung ålder att motstå enkel tillfredsställelse ökar dessa barns möjlighet att komma in i sociala institutioner

Socialarbetare intervju 1 säger: *“Det jag jobbar med är då sociala insatsgrupper alltid ingår i familjebehandling, hur föräldrarna ser sig själv i sin egen roll och hur de ska sätta barnen på det bästa sättet. Sedan har vi också ett familjesamtal där vi pratar om det är mycket konflikt i hemmet, det kan vara lättare att en tredje part kan gå in och prata med båda parterna. Det kan vara allt från struktur om när barnen ska vara hemma på kvällen och vad som ska gälla i hemmet”*

Socialarbetare erbjuder också familjerna någon form av stöd för att bidra till hjälp för både barnen och föräldrarna. Ekbom et al. (2016) beskriver vikten av föräldrastöd. Genom att erbjuda samtal och stöd kan föräldrarna få bättre förståelse för sina barns behov. Författarna skriver även att det inte bara handlar om att få hjälp att hantera sina egna känslor, dåligt samvete och skuldskänslor så att de inte går ut över barnen. Istället erbjuds föräldrarna möjlighet att reflektera och samtala om både svårigheter och möjligheter som har en koppling till föräldraskapet (Ekbom et al., 2016). Detta eftersom ett barn inte bör användas som ett terapeutiskt verktyg för sina föräldrar.

Bergström (2023) beskriver att många faktorer spelar roll när det gäller utvecklingen av en kriminell livsstil, och en av dessa faktorer är socialiseringen, som sker via föräldrarna. De kan vara viktiga socialiseringsfaktorer för ett barn, men det finns även andra faktorer som spelar roll. Exempelvis att leva i svåra konflikter med sina syskon eller till och med ha ett negativt syskon som rollmodell med kriminellt beteende. Dock agerar syskonet som en negativ influens och kan påverka sina syskon att också engagera sig i kriminella aktiviteter eller följa en ogynnsam livsstil. Detta påverkar också utvecklingen mot kriminalitet (Bergström, 2023).

Ett barn som har växt upp i sorg har svårt att bära sorgen, vilket leder till att barnen agerar ut sin smärta och omvandlar den till ilska och till och med självdestruktiva beteenden (Bergström, 2023).

5.2 Utanförskap

Socialarbetare intervju person 1 säger att: *“Utanförskapet leder till att gränserna blir utsuddade vilket gör att dessa ungdomar skapar sin egen kultur och det leder att de tillsammans begår brott. Kombination med ungdomskultur som handlar mycket om brott och droger där man identifiera sig med den musiken som kommer från förorten ”*

Bergström (2023) beskriver att den som bor i "orten" betalar det högsta priset gällande utanförskap, vilket också kostar samhället enorma summor. Människor som bor i området har utvecklat hat mot samhället på grund av att de är de enda som blir utpekade, särskilt när det gäller narkotika. En stor del av narkotikan köps av socialt etablerade individer (Bergström, 2023), vilket leder till våld och utslagning i orten.

Bergström (2023) skriver om strategier för att bryta utanförskap, kriminalitet och våld. Dessa strategier tar författaren upp i tre faser.

Fas 1 handlar om att stoppa våldet, bekämpa narkotikamissbruk och skapa

grundläggande trygghet: Denna fas har som uppgift att arbeta med två typer av grupper: de kriminella och de boende i området (utsatta områden). Målet är att återerövra gator och torg från de kriminella, eftersom dessa områden har blivit deras offentliga utrymme. Målet med trygghet är att säkerställa trygghet för alla vanliga och skötsamma medborgare som bor i orten, eftersom detta kan minska all typ av kriminalitet som sker i området (Bergström, 2023). För att detta ska ske behöver tystnadskulturen i orten brytas, och individen behöver förlita sig på samhället eftersom det saknas tillit till samhället och rättsväsendet. Många människor är rädda för att samhället ska svika dem, och anledningen till detta är om en person är beredd att berätta vad som händer på gatan, borde samhället erbjuda skydd. I detta område har man sett stora brister när det gäller skyddet (Bergström, 2023). Skyddet ska ske genom att om en familjemedlem som befinner sig i kriminalitet väljer att avhoppa, så ska kommunen där familjen bor flytta hela familjen till en säker plats. För att uppnå tillit från dessa individer behöver samhället skydda medborgarna och visa att både de och deras bostadsområden inte har övergivits (Bergström, 2023). Många områden idag har förlorat sina mötesplatser, vilket leder till att det inte finns några fritidsaktiviteter i närheten. Detta leder till att ungdomar börjar hänga i centrum. För att uppnå resultat i den första fasen krävs samverkan mellan olika myndigheter med direktiv att samarbeta för att hitta en lösning (Bergström, 2023). En viktig faktor för att detta samarbete ska fungera är att det finns en ledningsstruktur där kommunen har huvudansvaret. För att kunna börja arbeta mot en lösning behöver de genomföra en gemensam nulägesanalys av situationen idag och identifiera de bakomliggande orsakerna till kriminaliteten.

Fas 2 Bygg tillit och relationer: Här handlar det mycket om att bygga allianser med goda krafter samt skapa förtroende och tillit (Bergström, 2023). De individer som bor i områdena ska kunna känna tillit till samhällets offentliga system, så myndigheter bör finnas på orten med fysisk närvaro i dessa områden. Specifikt när det gäller socialkontor, kommunkontor, försäkringskassa samt vårdcentraler bör polisen och väktarinsatser skydda dessa kontor. Ju

mer trygghet det finns, desto mer tillit och bättre relation kommer att skapas. Polisen har en central roll i denna fas, men kommunen bör ta en ledarroll. Det är inte bara socialtjänsten som ska göra allt själv, utan samarbetet måste komma från alla håll (Bergström, 2023).

Fas 3 Förutsättningar för utveckling: Meningen med denna fas är först och främst att nå en punkt där utvecklingen vänder, och sedan nå en punkt där stämpeln av utanförskap helt försvinner (Bergström, 2023). Man behöver locka hit goda krafter som kan bidra till en positiv utveckling och detta kan ta tid, kanske upp till 10 år eller mer, samt kräva stora ekonomiska insatser. Rinkeby, till exempel, har enligt uppskattningar kostat upp till en miljard svenska kronor (Bergström, 2023), vilket är en enorm summa. Författaren skriver även att de personer som motsätter sig denna satsning måste kunna svara på frågan om vi har råd att inte göra det, för om man tittar på priset för utanförskap i form av gängkriminalitet landar man på 23 miljarder under 10–15 år (Bergström, 2023).

5.3 Kriminalitet som livsstil, narkotikapolitiken och psykisk ohälsa

Socialarbetare intervjuperson 2 säger att: *"Det finns massa med olika faktorer till att man väljer kriminalitet som livsstil, bland annat kan det beror på sin egen vilja att man har en spänningssökande personlighet. Om man exempelvis kommer från en högpresterande familj så kanske man känner att man inte riktigt duger, så kan dessa ungdomar söka sig till det livsstilen som man känner sig mer hemma "*

I dagens samhälle har kriminalitet blivit en livsstil där det anses "coolt" att vara kriminell och där det känns bra att bli glorifierad av andra människor, men där man njuter av denna känsla. Bergström (2004) beskriver att vi människor först och främst strävar efter att tillfredsställa oss själva och söker njutning, och förväntar oss sedan omedelbar behovstillfredsställelse. Författaren beskriver även att kriminalitet som livsstil grundar sig i njutningslystnad, vilket är vanligt hos oss människor, men att självtillfredsställelse är människans enda drivkraft (Bergström, 2004). Detta gör att vi väljer livsmönster och beteenden som är intuitiva, och tendensen att tillfredsställa oss själva kan gå så långt att vi kan skada andra individer och till och med oss själva (Bergström, 2004). Här kan man koppla det med teorin social kontroll och två av dess begrepp, alltså **engagemang**, som har mer att göra med framtidsmål som beskrivs vara oförenliga med brott, samt **värderingar**, som handlar om hur man uppfattar samhällets moraliska värderingar. Ett bra exempel på detta är att barn har svårt att skjuta upp behovet av tillfredsställelse eftersom de vill ha roligt och njuta omedelbart, på samma sätt som en kriminell person. Barn är impulsiva, inriktade på lust och njutning (Bergström, 2004), precis som en kriminell person som söker denna njutning, även om det kostar dem oerhört högt i form av smärtsamma konsekvenser. En kriminell person tänker ofta kortsiktigt och allt handlar om omedelbar belöning, vilket kan leda till långa fängelsestraff. Bergström (2004) beskriver också att uppmärksamhet är viktigt för den kriminelle, dels för att dra till sig uppmärksamhet genom sitt beteende. Istället för att vara diskret för att undvika att bli

igenkänd, har den kriminelle ofta pråliga juveler, mycket dyra kläder och en speciell tatuering som bär med sig en betydelse (Bergström, 2004).

Socialarbetare intervjuperson 4 säger: *" Under mina möten med ungdomar har jag observerat att känslan av tillhörighet och gemenskap är starkt kopplad till ungdomsgrupper. De unga söker aktivt gemenskap och identitet genom dessa grupper. Det är viktigt att belysa att detta sökande ibland kan ta en mörk vändning, särskilt när det gäller narkotikaförsäljning."*

Idag kan man säga att narkotikakonflikten är en stor faktor i skjutningar i Sverige. Den svenska narkotikapolitiken har fått kritik för att den har fokuserat mer på dödsfall än på omfattningen av missbruket (Bergström, 2020). Dödstaten är höga, vilket har varit och fortfarande är en stor utmaning. Mycket av debatten har handlat om hur den svenska narkotikapolitiken bör läggas om, och till stor del har argumentationen varit framgångsrik eftersom stora förändringar har skett i politiken, exempelvis hos SIG vänder sig många ungdomar som vill lämna det kriminella livet bakom sig.

Socialarbetare intervjuperson 4 säger: *"Hur skolan fungerar, om de skolkar, om de begår flera olika slags brott, om de hänger med kompisar som är kriminella. Det kan också vara om föräldrarna brister i sin föräldraroll exempelvis om föräldrarna kommer på föräldramöte, utvecklingssamtal. Om de är närvarande i barnets liv"*

Livsstilskriminella begår mängder av brott, och för att hamna där börjar allt redan i tidig ålder. Dessa barn har oftast problem i skolan - de skolkar, bråkar och blir föremål för speciella åtgärder (Bergström, 2004). I tidig ålder har de svårt att underordna sig regler och system, vilket syns i skolan. En individ föds inte laglydig utan att lära sig detta; det egoistiska barnet som blir uppfostrat att anpassa sig till livet i grupper. Livsstilskriminella lär sig inte detta utan att först hamna i problem i skolan och arbetslivet, där det krävs att man anpassar sig till reglerna. Många studier har visat att miljön spelar en stor roll; dessa studier har visat att många som är kriminellt belastade har vuxit upp under sämre förhållanden, vilket har lett dem in på fel vägar i livet. Det är dock inte så att alla med sämre bakgrund automatiskt hamnar i kriminalitet, det finns även de som har klarat sig (Bergström, 2004). Många studier tyder på att det finns samband mellan kriminalitet och uppväxtvillkor. Någonstans på vägen mellan barndomen och vuxenlivet förstår barn inte alltid konsekvenserna av sina handlingar och vad det kan leda till.

5.4 Skolan och Segregation

Socialarbetare intervjuperson 2 säger: *"Jag skulle säga spelar en avgörande roll föräldrarna är en, utbildning en annan. Som jag nämnde tidigare, skulle jag säga att mellan 70 och 90 % av de ungdomar vi träffar har en problematisk skolgång. Det speglar sig naturligt i att de har väldigt mycket tid över också kanske många gånger som gör att de drar sig hemifrån och*

vistas i offentliga miljöer i den här utsträckningen så skolan ju avgör ju så att då är man upptagen av någonting man behöver leverera man har sitt liksom sammanhang i skolan man lär sig saker man kanske istället använder sin fritid till att håller på med idrott musik konst vad det nu må vara skolan är primär. funkar inte skolan då funkar det inte många delar av livet liksom för ett barn, så att jag skulle säga den är jätteviktig”

Bergström (2023) tar upp hur skolresultaten kan ses som en spegelbild av hur klassamhället utvecklas. Det här resonemanget kopplar till vad respondenten i vår intervjusituation framförde om ungdomarnas utmanande skolgång. Vad detta betonar är att skolan har en påverkan som går långt bortom dess enkla uppgift att förmedla kunskap; den rör sig även in i de sociala och kulturella aspekterna av unga människors liv. Bergströms forskning pekar också på behovet av att stärka skolan på både ekonomisk och innehållsmässig nivå, och detta ligger i linje med respondentens idéer om att förbättra skolresultaten. Det är viktigt att komma ihåg att skolan inte bara handlar om att förmedla kunskap; den spelar en central roll i att skapa trygghet och motverka mobbning. Bergström (2023) understryker även att det krävs bredare politiska och värderingsmässiga förändringar, särskilt när det gäller skolplikten, för att göra betydande förbättringar i utbildningssystemet. Bergströms forskning lyfter även fram den ekonomiska sidan av saken. Varje elev som misslyckas i skolan kan innebära betydande kostnader för samhället. Detta påvisar vikten av att investera i skolan som en långsiktig strategi för samhällets utveckling.

Socialarbetare intervjuperson 3 säger: *“ Om man utgår ifrån de utsatta områdena så märker man att gängkriminaliteten ökar och det här är min tolkning. Det tror jag att det beror på att dessa utsatta områdena är segregerade områden där det förekommer kanske våld i hemmet, trångbodda att man bor trångt hemma, socioekonomiska problem att man kanske inte har råd att köpa kläder eller mat. Detta gör att barnet söker sig dit man söker en tillhörighet, genom att gå ut och umgås med fel personer där de känner sig att de hör hemma.”*

Bergström (2023) beskriver i sin studie att endast 64 procent av områdena med socioekonomiska utmaningar var behöriga till gymnasiet vid 16 års ålder. För områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar var siffran istället 94 procent. Barn till högutbildade föräldrar tar oftast gymnasieexamen, jämfört med barn vars föräldrar har lägre utbildningsnivå. Trots att barnen från olika områden kan ha lika stora personliga förutsättningar klarar sig barnen från utsatta områden sämre än barnen från höginkomstområden enligt studien (Bergström, 2023). Detta beror på att om föräldrarnas utbildningsnivå skiljer sig, så får barn med föräldrar som inte kan kompensera inte samma möjligheter som andra barn (Bergström, 2023). Skolan har därför uppdraget att kompensera för barnens skilda förutsättningar. I dagens samhälle är det extremt viktigt att ha en gymnasieutbildning för att kunna komma in på arbetsmarknaden, vilket många ungdomar från utsatta områden inte har. Skillnaderna mellan olika grupper kvarstår ofta, särskilt när dessa barn blir vuxna (Bergström, 2023).

5.5 Psykologiska aspekter på kriminella personligheter och sociala aspekter

Socialarbetare intervjuperson 4 säger att: *“För de barn och unga som befinner sig i riskzonen brukar oftast ha återkommande anmälningar sedan så kan man se på hur barnen eller den unge bete sig mot samhället, skolan och sina föräldrar har ett stort avgörande”*

Kriminella livsstil modellen beskrivs utifrån att personligheten formas redan vid en tidig ålder, enligt Bergström (2004), ofta vid fem års ålder. Samspel mellan omgivningen och individen spelar en stor roll, särskilt för den uppfattning som individen får av sig själv och den självbild som formas. Tonåringar som utvecklar en kriminell livsstil uppvisar oftast vissa psykologiska drag, såsom *besatthet* av okontrollerade tankar om att söka spänning inom den kriminella världen, *tvångsmässighet* där personen irrationellt söker efter att agera kriminellt trots de negativa konsekvenserna, *kontrollförlust* där personen saknar förmågan att motstå impulser att begå brott, *personlighetsförändringar* där värderingar, attityder och uppfattningar om det kriminella livet förändras, *ytterligare livsproblem* där personen har problem i sitt liv och nya problem uppstår och slutligen *förnekelse* där personen ser sig själv som oskyldig offer som bara lever i en orättvis värld. Personer använder sig av neutraliseringstekniker (Bergström, 2004) för att rättfärdiga sitt beteende.

De sociala aspekterna har också att göra med samspelet mellan omgivningen och barnet, särskilt under tonåren, då denna tid präglar individen och kan även leda till att individen byter sin livsbana. Detta går även in i inlärningsteorin dels för att teorin förklarar att den kriminelle lär sig kriminalitet av sin omgivning, det kan vara från kamrater till familjemedlemmar. Teorin visar att det är vanligt för barn med kriminella syskon har lätt att hamna själva i kriminalitet, dels för att många vid tonåren ser sina äldre syskon som förebild. Det är vanligt att tonåringar söker sin identitet, och man kan säga att den första självbilden som formas har ett samspel med familjen som barnet är uppväxt i, medan identiteten brukar påverkas av andra influenser, exempelvis ungdomskulturen, gängbildning, arbetslöshet och kulturklimat (Bergström, 2004). Här kan man koppla in tre faktorer: *asocialt och isolerat liv*, där personen har svårt med samarbete och att umgås med andra människor. Även om det finns kriminella gäng som fungerar bra tillsammans så kan man ändå se i dessa kretsar att många av de kriminella är individualister, och de har svårt att fungera länge i ett team. Det uppkommer även svårigheter när det gäller kommunikationen och att lösa problem, istället för att samarbeta blir de osams och hat uppstår. Sedan så har de också *problem med intima och nära relationer*. Bergström (2004) beskriver att många kriminella har starka impulser och beroendepersonligheter vilket leder till att de utvecklar en dålig förmåga till närhet och intimitet, eftersom den närhet och intimitet som ska ges till människor ges till droger istället. Kriminella har en tendens att behandla människor som objekt för egen tillfredsställelse. Slutligen har de *problem med vänner* eftersom människor ses som objekt, och det blir oftast svårt att hålla långvariga relationer eftersom människor används och manipuleras. Istället är det bättre för dem att ha relationer med andra kriminella, eftersom deras relationer har sin grund i droger och brott, och eftersom de sitter i samma båt och ingen hoppar av banan så fungerar de bäst på det sättet.

5.6 Insatser inom socialtjänsten

Beslut om insatser tas när socialtjänstens utredning är avslutad. Det är då man beslutar om den unge behöver insatser eller inte (Tärnfalk, 2014). Det finns olika typer av insatser: sekundär prevention och tertiär prevention (Bergström, 2023). Den sekundära typen av insatser inriktar sig på särskilda riskgrupper. Det som krävs är att man identifierar riskgrupper för att sedan sätta in rätt åtgärder utan att de blir utpekade eller diskriminerade. Enligt studierna har resultaten visat att 4-9 procent av alla förskolebarn har allvarliga trotsbeteenden och att majoriteten är pojkar, beskriver Bergström (2023). Barn i 3-årsåldern med aggressivt utagerande beteende riskerar att ha kvar problemen i skolåldern. Man kan säga att problemen startar i förskoleåldern med konflikter i hemmet och förskolan. För den typen av barn som brukar ha kvar sina problem fram till skolåldern är utvecklingen mycket allvarlig, och om de inte får hjälp kan deras beteende leda till psykisk ohälsa senare i vuxenlivet, såsom missbruk, sociala problem, utanförskap och ett kriminellt liv.

Sverige har en väl utbyggd hälsovård som är riktad till småbarnsföräldrar, där det också ingår ett par hembesök. Dessa hembesök genomförs av barnsköterskor och socialsekreterare och är den nya typen av insats som är mest aktuell i Skånes region. Där har man valt de områden med många utrikes födda föräldrar. Målet är att öka hembesöken från två besök till sex besök under barnets första 15 månader (Bergström, 2023). Den tertiära preventionen handlar mer om när brottet redan har begåtts. Här kan man säga att det främst handlar om behandlingsinsatser för den unge som har begått brott och är föremål för kriminalvården (Bergström, 2023). Samtidigt har det också funnits en pessimistisk syn på behandling när det kommer till kriminella personer.

Det finns också insatser med stöd av LVU. Först och främst måste de allmänna förutsättningarna i lagen uppfyllas (Tärnfalk, 2014), med bestämmelser i 1 § LVU som är ett komplement till SoL. Insatser med stöd av lagen bör ske i samförstånd mellan barnet själv och dess föräldrar, enligt bestämmelserna i SoL. I det här fallet innebär det att insatserna ska vara frivilliga. Meningen med lagen är att ge skydd till barn och att ge vård i olika situationer. Insatser med stöd av LVU ska respektera unges människovärde och integritet.

5.7 Socialarbetarnas hjälp och stöd förbättras samt förbättringsområde

Socialarbetare intervjuperson 2 säger: *“Det handlar mycket om resurser såklart, man pratar mycket om förebyggande insatser samtidigt som att det kan vara svårt att mätta förebyggande insatser. Man har också pratat mycket om personal, alltså man har också pratat om rätt person på rätt plats, att man måste jobba övertid på utsatta områden. Så att vi inte ska sätta in massa med insatser bara för att utan att man måste kunna utvärdera vad behöver den här områden, så min struktur på det förebyggande arbete skulle vara detta”*

SIG var en utredning år 2010 (Bergström, 2023). Projektet startades med 12 kommuner. Idag har Sverige 109 kommuner med en SIG-grupp, och dessa grupper ser olika ut och har delvis olika målgrupper, eftersom de riktar sig till olika åldrar beroende på kommun. SIG var ursprungligen tänkt att samverka mellan de aktörer som har kontakt med ungdomar på glid eller de som är aktiva i kriminalitet, inte bara ungdomar utan även vuxna (Bergström, 2023). Dessa aktörer var poliser, skolor, arbetsförmedlingen, socialtjänsten med flera, men de som är huvudansvariga aktörer är socialtjänsten.

Bergström (2023) beskriver att SIG-gruppen har haft några problem gällande de som arbetar. Dock har de ibland fått arbeta i motvind mot andra aktörer och till och med varit utan stöd inom sin egen organisation, alltså socialtjänsten. Man kan se ett stort behov av insatser. Dels så är de beroende av insatser som bör beviljas av andra instanser, och det är inte alltid att de är med på tåget. Författaren beskriver även några SIG-grupper som har mötts av avslag när det gäller insatser för skyddade boende och kostnader för avhopp. Detta beror helt enkelt på att insatser kostar pengar.

Inom SIG arbetar man med något som kallas avhopp, där klienter som vill få hjälp söker sig dit till avhopparverksamheten. Denna verksamhet har alltså lärt sig med tiden att förändra vissa saker, alltså av sina erfarenheter, och de har också varit tvungna att ta ställning till frågor som inte var genomtänkta från början (Bergström, 2023). När denna verksamhet fick sin start var den hjälpsökande tvungen att ange andras brottslighet annars fick man ingen hjälp. Det hade också hänt att den avhoppade polisanmälde hotet som personer utsattes för. Detta krav var oftast förenat med fara för den avhoppande eftersom det skrämde bort många avhoppande. Sedan finns det andra utmaningar där socialtjänstens beslut gällande finansiering tar alldeles för lång tid. Detta leder till att avhopparen riskerar att tappa motivationen och till och med utsättas för hot eller våld. I denna fas har det förekommit dödsfall under den långa väntetiden (Bergström, 2023).

I min intervju med socialarbetaren framkom det tydligt att det förebyggande arbetet inom socialtjänsten är en ganska komplex uppgift som involverar flera viktiga aspekter. Ett av de centrala ämnena som diskuterades var resurser. Det var uppenbart att man ofta talar om behovet av förebyggande insatser, men samtidigt kan det vara knepigt att mäta hur effektiva dessa insatser egentligen är. En annan viktig diskussionspunkt handlade om personalen inom socialtjänsten. Här lades särskild vikt vid att placera rätt person på rätt plats och ibland även att arbeta övertid i mer utsatta områden. En intressant tanke som framkom var behovet av att undvika att "ösa" på med insatser utan att egentligen veta vad som behövs i olika områden. Istället betonades vikten av att utveckla en strukturerad och evidensbaserad metod för att bedöma behoven och utvärdera effektiviteten av de insatser som sätts in. Min egen analys av detta är att det förebyggande arbetet inom socialtjänsten är en utmanande balansgång mellan tillgängliga resurser, personalens kompetens och behovsanalys. Det kräver noggrann planering och uppföljning för att säkerställa att resurserna används effektivt och att rätt insatser riktas till rätt områden.

6. DISKUSSION

Tar man en tillbakablick på forskningsbakgrunden så ser man att det har visat sig på olika sätt att de olika sociala sammanhangen har ett samband till ungdomskriminalitet. Bland annat de barn och unga som har växt upp i ogynnsamma förhållanden samt bostadsområden. Förutom dessa faktorer kan man också se andra faktorer, såsom kompiskretsar och skolanknytning, samt segregation, som också spelar roll. Forskningen har visat att även barn som växer upp i osunda miljöer där föräldraförmågan är svag och saknar relationen med sina föräldrar löper större risk att utveckla kriminellt beteende. Om man ska utgå från forskningsbakgrunden kan man knyta an till att allt börjar från familjefaktorer och utvecklas vidare till andra riskfaktorer. Sämre skolanknytning och sedan hamnar i kriminella kretsar bygger på de ogynnsamma uppväxtförhållandena hemma hos föräldrarna.

Syftet med denna studie är att undersöka vilket hjälp ungdomar som hamnar i kriminella kretsar får av socialarbetare. Efter att ha analyserat den insamlade empirin har jag konstaterat att det finns faktorer som bidrar till att unga dras till kriminalitet enligt de intervjuade socialarbetare. Faktorerna inkluderar att födas in i en familj där kriminalitet förekommer, bristande föräldraskap, att bo i utsatta områden med låg socioekonomisk status, segregation och gruppträck. Motivationsfaktorerna kan variera från att tjäna pengar på egen hand till att man inte har råd med sakerna som kompisen har, till att man vill hjälpa föräldrarna som har ekonomiska svårigheter. Kriminalitet kan också locka på grund av spänning, eller till och med som en livsstil, med glorifiering av makt och kontroll.

6.1 Förbättring av socialarbetarens hjälp och stöd för unga i riskzon

Utifrån resultaten som studien har visat, genom intervjuer med socialarbetare samt genom att granska litteraturen om Socialtjänstlagen, framkommer behovet av att omarbeta lagen. Detta behövs dels för att undvika att kriminalitet pekats ut som socialtjänstens huvudsakliga arbetsområde. Detta har gjort att många kommuner har nekat personer som vill lämna det kriminella livet bakom sig (Bergström, 2023). Till exempel är det många avhoppare som nekas skyddade boenden, vilket bör ändras. Sedan behöver kommunerna en ekonomisk förstärkning där pengarna ska återföras till kommuner och regioner. Eftersom kriminalitet påbörjas i unga år, så ska det sociala arbetet ges ett helhets- och familjetänk. Dels för att barn och unga växer upp i samspel tillsammans med sina familjer, vilket gör att de bär på ärftliga egenskaper som samspelar med omgivningen. Man kan säga att det inte finns någon gen som orsakar kriminalitet eller barns uppväxt, men det man har uppmärksammat är riskfaktorer som går att upptäcka och åtgärda. Forskningen skiljer oftast mellan de som tidigt uppvisar beteendestörningar och de som börjar med brottsliga handlingar senare. De som började tidigt kallas för "early starters". Dessa individer har tidiga psykosociala problem (Bergström, 2023). Här handlar det om att hitta metoder för att nå dessa barn, ungdomar och föräldrar.

Man bör även ändra insatser för barn och ungdomar eftersom många insatser görs utifrån ett individperspektiv, medan familjen där barnet befinner sig inte dras med i arbetet.

Föräldrarna är konstanta i barnets liv, medan socialarbetare är mer som kortvariga gäster som bara är där för besök, beskriver Bergström (2023). Det är viktigt att veta att det förebyggande arbetet också behöver ett familjeperspektiv för att familjen ska fungera som en helhet. Det har visat sig att många ungdomar begår brott på grund av dålig ekonomi i hemmet, eftersom de behöver försörja familjen och ser det som den "enda" vägen framåt. Här kan man också se att föräldrarna är den viktigaste faktorn, specifikt när det gäller socialisering. Det finns många faktorer som spelar in i vad som kan leda till en kriminell livsstil. Socialisering handlar mer om hur äldre generationer förmedlar kultur, normer och moral (Bergström, 2023) till nästa generation. Här handlar det om att individen lär sig normer, regler och värderingar som förväntas av sin omgivning. Det handlar om att lära sig om sin kulturs regler, normer och värderingar för att senare uppnå självkontroll.

6.2 Riskfaktorer

För att undersöka och analysera riskfaktorer gällande ungdomskriminalitet använde jag intervjuer som en empirisk metod. Genom att intervjua relevanta parter, inklusive SIG på socialtjänsten, samlade jag in värdefull information och insikter om de identifierade riskfaktorerna.

Skolan utgör också en utmaning, och det finns områden där skolan kan förbättras. Tidigare nämndes att det finns många barn som känner sig utanför och därför väljer en kriminell bana. Forskning visar att integrerade skolor med mångfaldig bakgrund skapar positiv energi och minskar utanförskapet (Bergström, 2023). Det svenska skolsystemet bidrar idag starkt till segregation och behöver därför förstärkas med resurser. Många barn i skolan har diagnoser och behöver extra stöd, men de får inte tillräckligt med hjälp från skolan. Det finns flera barn och ungdomar som väljer att hoppa av skolan i tidig ålder eftersom de inte ser någon framtid i den och istället söker sig till snabba vägar för att tjäna pengar. Skolan är en plats där barn och unga tillbringar mycket tid, och därför bör skolan ha tillräckliga resurser för att främja dessa barn- och ungdomars bästa.

Under arbetets gång har jag även tagit hänsyn till etiska frågor, där mitt intresse för samhället har varit en central faktor. Svensson & Ahrne (2022) beskriver att etiska frågeställningar inom samhällsvetenskaplig forskning handlar om forskarens relation till de som studeras. De presenterar två etiska positioner, nämligen den teleologiska och den deontologiska. Den teleologiska positionen fokuserar på goda konsekvenser och bedömer konsekvenserna av människors handlingar, medan den deontologiska positionen betonar att handlingar ska följa plikt eller regler (Svensson & Ahrne, 2022).

Personligen lutar jag mer åt den deontologiska positionen. Att intervjua sociala insatsgrupper (SIG) på socialtjänsten har varit en positiv och givande upplevelse, även om det funnits frågor som jag inte har kunnat ställa på grund av att de inte ingick i deras arbetsområde eller på grund av sekretessregler. Samtidigt har jag insett vikten av att socialarbetarna arbetar för att skapa ett bättre samhälle, där ungdomar kan fokusera på sin utbildning och sträva mot en bättre framtid istället för att hamna i kriminella kretsar. Jag har också fått en insikt i hur viktig informationshantering är. Eftersom socialsekreterare hanterar känslig information, är de försiktiga med att avslöja för mycket, med tanke på att min uppsats kommer att publiceras. Flera av mina intervjupersoner frågade om deras namn skulle publiceras, vilket

fick mig att inse att det är en känslig fråga eftersom de arbetar med personer i riskgrupper och det kan vara hotfullt i vissa situationer.

Genom att använda intervjuer som en empirisk metod har jag kunnat samla in relevant information om riskfaktorer kopplade till ungdomskriminalitet. Jag har också identifierat behovet av insatser för yngre barn, särskilt genom olika former av stöd och hembesök för att stärka föräldrars anknytning till sina barn. Dessutom har jag påpekat vikten av förbättringar inom skolan, inklusive att främja mångfald och integrering samt att tillhandahålla tillräckliga resurser för att stödja barn och ungdomar med olika behov.

Jag har också tagit hänsyn till etiska aspekter i min forskning, där jag har reflekterat över min roll som forskare och relationen till dem jag har intervjuat. Jag har funnit att den deontologiska positionen, där handlingar följer plikt och regler, passar mig bäst. Jag har följt plikter och regler som har angivits i studien, bland annat att intervjuerna skulle lämnas in via Teams och att undvika för känsliga ämnen. Att intervju SIG på socialtjänsten har varit en berikande upplevelse, men det har också utmanat mig att respektera sekretessregler och hantera information på ett ansvarsfullt sätt.

Sammanfattningsvis har mitt examensarbete fokuserat på att undersöka och analysera riskfaktorer kopplade till ungdomskriminalitet samt hur sociala arbetare jobbar med dessa ungdomar, genom användning av intervjuer som en empirisk metod. Jag har identifierat behovet av insatser för barn och unga och betonat vikten av förbättringar inom skolsystemet samt föräldraförmåga. Dessutom har jag tagit hänsyn till etiska överväganden i min forskning. Genom att tydligt förankra mina resultat och slutsatser i den empiriska datan och de insikter jag har fått från intervjuerna kan jag visa på kopplingen mellan mina påståenden och min empiriska grund.

6.3 Diskutering av mina forskningsfrågeställningar.

Min första forskningsfråga: "*Vilka riskfaktorer finns kring ungdomar som hamnar i kriminalitet?*" fokuserar på att identifiera de faktorer som ökar risken för att ungdomar hamnar i kriminalitet. För att besvara denna frågeställning har jag genomfört intervjuer med socialarbetare och utvecklat specifika frågor som är relevanta för ämnet. Dessa intervjuer har gett mig en djupare insikt och en mer nyanserad förståelse av ämnet. En utmaning jag har stött på är att vissa av de följdfrågor jag hade i åtanke, och som jag trodde att mina intervjupersoner skulle ha svar på, faktiskt kan falla inom polisens eller andra myndigheters ansvarsområde. Det har ibland varit svårt att avstå från att ställa dessa följdfrågor, eftersom ämnet kriminalitet är något som intresserar mig djupt och jag vill förstå det mer ingående.

Sedan den sista frågan om "*Hur kan socialarbetarens stöd och hjälp förbättras för ungdomar i riskzonen för kriminalitet?*" För denna fråga hade jag också skapat andra frågor som hade koppling, men jag hade också ställt frågan i sig. Denna fråga har varit olika från person till person och där personen jobbar. Det har funnits socialsekreterare som har sagt att de känner att på det sättet som de jobbar går det framåt och de ser utveckling. Sedan har det funnits några som har sagt att de behöver fler insatser och har tagit upp en del saker som bör förbättras. Det har också funnits de som har tyckt att det inte bara finns ett utan många

förbättringsområden. Men i allt annat har intervjupersonerna haft gemensamma svar på frågorna.

6.5 Förslag till framtida forskning

Ett förslag från mig till framtida forskare är att genomföra en undersökning av barnen som lever i utsatta områden och har fått tillbaka sina fritidsgårdar för att se om det har skett några förbättringar. En annan förbättring är att inkludera unga som befinner sig i kriminalitet i intervjuundersökningar för att komma närmare studien. Att intervjua socialarbetare ger en annan inblick, men det kan vara viktigt att intervjua de unga som befinner sig i kriminalitet eller de som har lämnat det kriminella livet bakom sig för att få en mer holistisk förståelse. Samtidigt så känns det som att själva ämnet kriminalitet är ett ämne som inte har så mycket forskning, det har varit ganska svårt att hitta vissa artiklar som ger en bredare kunskap. Studien har även visat att enligt socialarbetare finns det flera riskfaktorer kopplade till ungdomar som hamnar i kriminalitet. Dessa inkluderar individuella faktorer såsom psykisk ohälsa, missbruk och beteendeproblem, samt familjebaserade faktorer som instabilitet och bristande föräldraskap. Dessutom pekar socialarbetare på samhällsfaktorer som socioekonomisk ojämlikhet och brist på utbildningsmöjligheter. Gällande frågeställningen om riskzonen är min tips till framtida forskare att genomföra en kombination av kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder, detta kan föra med sig en bredare och holistisk bild av riskfaktorerna. Kvantitativa metoder kan användas för att analysera data och identifiera förekomsten och sambanden mellan olika faktorer, medan kvalitativa metoder kan bidra till en djupare förståelse av de underliggande mekanismerna och individuella upplevelserna. Att förstå dessa riskfaktorer är avgörande för att utveckla effektiva strategier för att förebygga ungdomskriminalitet. Ju fler som forskar på detta ämne desto mer information får vi, jag tycker att omvärlden ska lägga mer fokus på detta ämne, alltså ungdomskriminalitet.

7 SLUTSATS

En förbättrad samverkan mellan socialtjänsten och de berörda familjerna är nödvändig för att minska risken för att barn hamnar i kriminalitet. Många familjer som har barn med utrikesfödda föräldrar väljer att inte ta emot hjälp från socialtjänsten på grund av rädsla för att bli separerade från sina barn. För att öka tilliten till socialtjänsten och övertyga dessa familjer om att de kan vara till hjälp istället för hot är det viktigt att socialtjänsten visar förståelse för deras situation och kulturella bakgrund. Detta kommer att ge socialtjänsten en starkare påverkan på barnen och därmed bidra till att förebygga kriminalitet och främja en hälsosam och trygg uppväxt för barnen. Sedan är det också viktigt att myndigheten arbetar med att återuppta fritidsgårdar för barn. Det har varit ett problem att fritidsgårdar har lagts ner i utsatta områden vilket bara leder till mer kriminalitet, då dessa ungdomar har inget annat för sig än att hänga i centrum.

Referenser

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Handbok i kvalitativa metoder (2., [utök. och aktualiserade] uppl.). Liber.
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). Handbok i kvalitativa metoder (Upplaga 3). Liber.
- Albanese, J. (2021). Organized Crime as Financial Crime: The Nature of Organized Crime As Reflected in Prosecutions and Research. *Victims & Offenders*, 16(3), 431-443.
- Alexius, K., Backlund, Å., Alm, C., Kaldal, A., Hollander, A., Tärnfalk, M., Östberg, F., Överlien, C., & Schiratzki, J. (11 december 2015). Forskare: Ge socialtjänsten rätt verktyg. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/forskare-ge-socialtjansten-ratt-verktyg/om/debatt>
- Andersson, & Ahnlund, P. (2009). Urvalets betydelse för kvalitativa studier i teori och praktik. I *Att forska i socialt arbete*.
- Bergström, G. (2004). Kriminalitet som livsstil (4., rev. uppl.).
- Bergström, G. (2023). *Brott, straff och kriminalpolitik*. Pedagogkonsult.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- BRÅ (Brottsförebyggande rådet). (2009). *Ekonomiskt stöd*. BRÅ.
- BRÅ (Brottsförebyggande rådet). (2018). *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö 2006–2017*.
- BRÅ (Brottsförebyggande rådet). (2022). *Skolundersökningen om brott 2021*.
- Dalsgaard, S., Mortensen, P. B., Frydenberg, M., & Thomsen, P. H. (2013). Long-term criminal outcome of children with attention deficit hyperactivity disorder. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 23(2), 86-98.
- Estrada, F., & Flyghed, J. (2017). *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Fjärde upplagan. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Forssell, A., & Ivarsson Westberg, A. (2016). Granskningens (glömda) kostnader. *Statsvetenskaplig Tidsskrift*, 118/95(1), 19–37.

Ioannidis, J. P. A., Munafò, M. R., Nosek, B. A., Bishop, D. V. M., Button, K. S., Chambers, C. D., Percie du Sert, N., Simonsohn, U., Wagenmakers, E.-J., & Ware, J. J. (2017). A manifesto for reproducible science. *Nature Human Behaviour*, 1, 0021.

Korsell, L., & Vesterhav, D. (2011). FRAMVÄXTEN AV OCH KÄNNETECKEN HOS DEN ORGANISERADE BROTTSLIGHETEN I SVERIGE. Hämtad från <https://docplayer.se/10839-Framvaxten-av-och-kannetecken-hos-den-organiserade-brottsligheten-i-sverige.html>

Kriminalvården. (2013). Orsaker till kriminalitet. Sammanfattningsrapport.

Polisen. (2015). Utsatta områden: sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser. Stockholm: Polismyndigheten.

Polismyndigheten. (2023). Utveckling, skjutningar och sprängningar 2022. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2023/januari/utveckling-skjutningar-och-sprangningar-2022>

Regeringskansliet. (2021). Beslut Uppdrag Sociala Insatser. <https://www.regeringen.se/contentassets/22bbb8c44be64c9cb4f08c263dd13920/beslut-uppdrag-sociala-insatser-210202.pdf>

Sluten ungdomsvård - LSU. Statens Institutionsstyrelse. (2022). from <https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/sluten-ungdomsvard-lsu/>

Socialstyrelsen. (2020). Barn och unga som begår brott. Handbok för socialtjänsten.

Socialstyrelsen. (2021). SIG samverkan i sociala insatsgruppen.

Svensson, R., & Oberwittler, D. (2021). Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999–2017. *Criminology*, 59(2), 351–386.

Tärnfalk, M. (2014). Professionella yttranden: en introduktion till socialt arbete med unga lagöverträdare (1. utg.). Natur & Kultur.

Tärnfalk, M., & Alm, C. (2021). Social worker motivations and organisational prerequisites for care of children who commit crimes – the best interests of the child or the protection of society?. *European Journal of Social Work*, 24(1), 21-33.

Intervjufrågor

1. Vad har du märkt är de vanligaste orsakerna till ungdomskriminalitet i Stockholms kommun?
2. Vilka brott är vanligast bland era ungdomar?
3. Vilka åtgärder har ni vidtagit för att förebygga och minska ungdomskriminaliteten i stockholms kommun?
4. Hur samarbetar ni med andra organisationer och myndigheter för att hantera ungdomskriminalitet?
5. Hur märker ni att en ungdom är i riskzonen för kriminalitet?
6. Vilken roll spelar föräldrarna i att förebygga och minska ungdomskriminalitet?
7. Vilken typ av stöd erbjuder ni till ungdomar som är i riskzonen för kriminalitet?
8. Hur hanterar ni återfallsförbrytare och vilket stöd erbjuder ni för att förhindra återfall?
9. Vilka utmaningar står ni inför när ni arbetar med ungdomar i riskzonen för kriminalitet och hur hanterar ni dem?
10. Vilken roll spelar utbildning och sysselsättning i att minska ungdomskriminalitet och hur hjälper ni ungdomar att ta sig dit?
11. Vilka framgångshistorier kan du dela med dig av från ditt arbete med ungdomar i riskzonen för kriminalitet?
12. Vilka framtidsplaner har ni för att fortsätta arbeta med ungdomar i riskzonen för kriminalitet i Stockholms kommun?
13. Vilken roll spelar kontexten i ert arbete med ungdomar i riskzonen för kriminalitet?
14. Hur påverkar primära och sekundära relationer samt livsvärld villkor de insatser ni erbjuder ungdomarna?
15. Hur arbetar ni för att ta hänsyn till aktörernas egenskaper och människosyn i ert arbete?
16. Vilka formella och informella insatser erbjuder ni ungdomarna, och vad är syftet med dem?
17. Kan du beskriva hur social interaktion kan omvandlas till en psykologisk intra-aktion i er verksamhet?
18. Vilka resultat försöker ni uppnå i ert arbete med ungdomar i riskzonen för kriminalitet, och hur mäter ni dessa resultat?
19. Hur arbetar ni för att förebygga kriminalitet bland ungdomar i Stockholms kommun?
20. Vilka strategier använder ni för att engagera ungdomarna och öka deras delaktighet i er verksamhet?
21. Hur samarbetar ni med andra aktörer, såsom skolan och socialtjänsten, i arbetet med ungdomarna?
22. Vilka utmaningar möter ni i ert arbete och hur arbetar ni för att hantera dessa utmaningar?
23. Vilka styrkor respektive svagheter ser ni i samarbetet (samverkan)?

24. Vilka effekter strävar socialarbetare efter att uppnå när de arbetar med ungdomar i riskzonen för kriminalitet?
25. Kan du ge några exempel på resultat som man kan se efter en framgångsrik intervention med en ungdom i riskzonen för kriminalitet?